

Manifest UNESCO o verejných knižniciach

Sloboda, prosperita a rozvoj spoločnosti a jednotlivcov sú základné ľudské hodnoty. Možno ich dosiahnuť iba na základe schopnosti dobre informovaných občanov uplatňovať svoje demokratické práva a zohrávať aktívnu úlohu v spoločnosti. Tvorivá účasť a rozvoj demokracie závisia od primeraného vzdelania, ako aj slobodného a neobmedzeného prístupu k poznatkom, myšlienkam, kultúre a informáciám.

Verejná knižnica, miestna brána k poznatkom, je základnou podmienkou pre celoživotné vzdelávanie, nezávislé rozhodovanie a kultúrny rozvoj jednotlivca a spoločenských skupín.

Tento Manifest vyhlasuje, že UNESCO považuje verejnú knižnicu za silnú oporu vzdelania, kultúry a informácií a upevňovania mieru a duchovného bohatstva v mysliach mužov a žien.

UNESCO preto vyzýva národné vlády a miestne správy, aby podporili a aktívne sa angažovali v rozvoji verejných knižníc.

Verejná knižnica

Verejná knižnica je miestne stredisko informácií, ktoré pohotovo sprístupňuje všetky druhy poznatkov a informácií svojim používateľom.

Služby verejnej knižnice sa zakladajú na princípe rovnosti prístupu pre všetkých, bez ohľadu na vek, rasu, pohlavie, náboženstvo, národnosť, jazyk alebo spoločenské postavenie. Špecifické služby a materiály musia byť poskytnuté tým používateľom, ktorí nemôžu z akéhokoľvek dôvodu využívať bežné služby a materiály, napríklad jazykovým menšinám, ľuďom s fyzickými alebo mentálnymi poruchami, hospitalizovaným alebo uväzneným.

Všetky vekové skupiny musia v knižnici nájsť materiály podľa svojich potrieb. Knižničné zbierky a služby musia zahŕňať všetky druhy médií a modernej techniky, ako aj tradičné materiály. Základom je vysoká kvalita a nadväznosť na miestne potreby a podmienky. Materiály musia odrážať súčasné trendy a vývoj spoločnosti a zároveň pripomínať tvorivé úsilie ľudí v minulosti.

Zbierky a služby by nemali podliehať žiadnej forme ideologickej, politickej alebo náboženskej cenzúry, ani komerčnému nátlaku.

Poslanie verejnej knižnice

Poslaním služieb verejnej knižnice vo vzťahu k informáciám, gramotnosti, vzdelávaniu a kultúre by malo byť najmä:

1. vytváranie a upevňovanie čitateľských návykov detí už od skorého veku
2. podporovanie individuálneho vzdelávania a sebavzdelávania, ako aj formálneho vzdelávania na všetkých úrovniach
3. vytváranie príležitostí pre tvorivý osobný rozvoj
4. stimulovanie predstavivosti a tvorivosti detí a mladých ľudí
5. prehľbovanie poznania kultúrneho dedičstva, umenia, výsledkov vedy a techniky
6. sprístupňovanie kultúrnych prejavov všetkých reprodukčných umení
7. posilňovanie medzikultúrneho dialógu a podporovanie rozmanitosti kultúry
8. rozvíjanie tradície ústneho podania
9. zabezpečenie prístupu občanov k všetkým druhom miestnych informácií
10. poskytovanie primeraných informačných služieb pre miestne podniky, združenia a záujmové skupiny
11. vytváranie podmienok pre rozvíjanie informačnej a počítačovej gramotnosti
12. podpora a účasť na aktivitách a programoch rozvoja gramotnosti pre všetky vekové skupiny a v prípade potreby zavádzanie takýchto aktivít

Financovanie, legislatíva a siete

Verejná knižnica má byť v zásade bezplatná. Za verejnú knižnicu zodpovedajú úrady štátnej správy a miestnej samosprávy. Musí sa opierať o špecifickú legislatívu a musí ju financovať štátna správa a miestna samospráva. Musí byť nevyhnutnou zložkou každej dlhodobej stratégie kultúry, informačného zabezpečenia, gramotnosti a vzdelávania.

S cieľom vytvoriť celonárodnú koordináciu a spoluprácu medzi knižnicami, legislatíva a strategické plány musia tiež definovať a podporovať národnú knižničnú sieť, ktorá je založená na schválených štandardoch služieb.

Sieť verejných knižníc musí byť navrhnutá vo vzťahu k národným, regionálnym, vedeckým a špeciálnym knižniciam, ako aj knižniciam školským, vysokoškolským a univerzitným.

Prevádzka a riadenie

Musí byť formulovaná jasná politika, ktorá určuje ciele, priority a služby vo vzťahu k potrebám miestnej komunity. Verejná knižnica musí byť organizovaná efektívne a musí byť dodržiavaný profesionálny štandard prevádzky.

Musí byť zabezpečená spolupráca s príslušnými partnermi, napríklad skupinami používateľov a inými odborníkmi na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni

Služby musia byť fyzicky prístupné všetkým členom komunity. To si vyžaduje vhodne umiestnené budovy knižníc, dobré podmienky na čítanie a štúdium, ako aj príslušnú techniku a dostatočne dlhú prevádzkovú dobu, ktorá vyhovuje používateľom. Rovnako to zahŕňa služby mimo knižnice pre tých ktorí ju nemôžu využívať.

Služby knižníc musia byť prispôbené odlišným požiadavkám komunít vo vidieckych a mestských oblastiach.

Pracovník knižnice je aktívnym sprostredkovateľom medzi používateľmi a informačnými zdrojmi. Odborné vzdelanie a nepretržité vzdelávanie pracovníkov knižníc je nevyhnutné na poskytovanie primeraných služieb.

Musia byť zabezpečené programy vzdelávania používateľov s vonkajším dosahom s cieľom pomôcť používateľom pri využití všetkých informačných zdrojov.

Realizácia Manifestu

Týmto naliehavo vyzývame ľudí, ktorý sú povolání rozhodovať na národnej miestnej úrovni a knihovnícku verejnosť na celom svete, aby realizovali zásady vyjadrené v tomto Manifeste.

Manifest je pripravený v spolupráci s Medzinárodnou federáciou knižných asociácií a inštitúcií (IFLA).

Tento manifest prijalo aj Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v r. 1996. Manifest je určený občanom Slovenska, orgánom štátnej správy a samosprávy a všetkým zriaďovateľom verejných knižníc v Slovenskej republike.